

För hundra år sedan

För hundra år sedan bodde de flesta på landet. Många var **bönder** och arbetade med **jordbruk**

Några familjer bodde i små **stugor** och andra bodde på stora **bondgårdar**.

På åkrarna och i trädgårdslanden odlades **säd**, **betor**, **kål**, **ärtor** och **potatis**.

Bonden fick arbeta från tidig morgon till sen kväll. På gården arbetade även **pigor** och **drängar**. Barnen på gården fick också hjälpa till med olika sysslor.

Bonden hade stor nytta av **dragdjur**, som **hästar** och **oxar**. De kunde dra plogen, vagnarna och andra redskap.

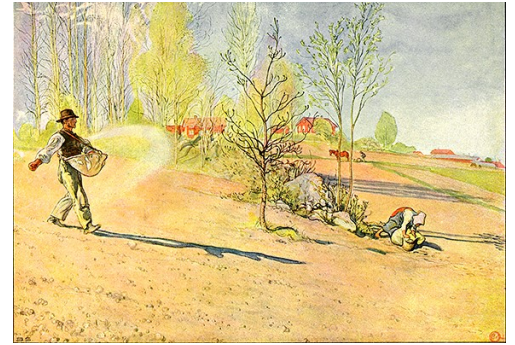
Skriv in rätt svar. Välj bland orden i rutan.

stugor	hästar	drängar
pigor	bondgårdar	oxar

Några familjer bodde i små stugor och andra bodde på stora _____.

På gården arbetade både _____ och _____.

_____ och _____ kunde dra plogen, vagnarna och andra redskap.

På våren sådde bonden för hand.

På sommaren skördade bonden, drängarna och pigorna säd och hö.

På hösten plockade pigorna och barnen upp potatisen.

Hästen drog vagnar och redskap.

Gris

Grisen bor i en **stia**. Hanen kallas för **galt**, honan kallas för **sugga** och ungen kallas för **kulting**.

Honan föder ungefär två kullar om året. Det brukar vara mellan 10 och 12 kultingar i varje kull. Kultingarna får **dia** i fem veckor.

Grisen är **allätare**. Den äter både **växter** och **djur**.

En gris äter gärna **potatis**, **äpplen**, **morötter** och gammalt **bröd**.

När grisen får vara utomhus bökar den runt med sitt **tryne** i jorden. Där letar den efter **maskar**, **sniglar**, **svampar** och **rötter**.

Från grisen får vi **kött**. Vi får **skinka**, **bacon**, **korv** och **fläskkotletter**.

Dra streck till rätt svar.

Hanen kallas för ●	● sugga.
Honan kallas för ●	● galt.
Ungen kallas för ●	● allätare.
Grisen är en ●	● kulting.
Grisen äter gärna ●	● kött.
Från grisen får vi ●	● äpplen.

Suggan kan få 10 - 12 kultingar i varje kull.

Kultingarna får dia i fem veckor.

När kultingarna blir äldre tycker de om att böka med sina trynen i jorden.

Grisen är väldigt renlig. Den vill ha ren och torr halm i stian.

Året om på åkern

På våren harvar bonden sina åkrar.
Då får **traktorn** dra en **harv** över åkern,
för att jorden ska bli jämn och luftig.

harv

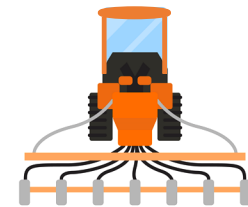
Harven fungerar som en stor kratta.
Den består av en ram med pinnar.
Varje pinne gör en liten fåra i jorden.

gödselspridare

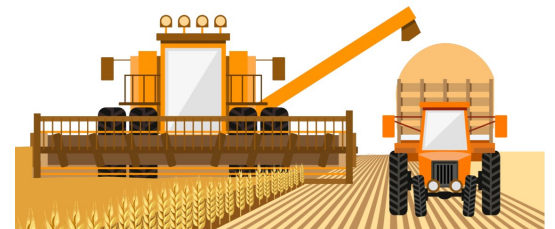
Därefter gödslar bonden åkern med
en **gödselspridare**. Då får åkern den **näring**
som behövs, för att växterna ska växa bra.

Sedan sår bonden **frön** till vårgrödorna, som
havre, korn, vete, sockerbetor, ärtor och bönor.
Fröna sås med hjälp av en **såmaskin**.

såmaskin

I slutet av sommaren är det **skördetid**.
En stor **skördetröska** körs över åkern.
Den skär, tröskar och rensar säden.

skördetröska

På hösten eller tidigt nästa vår plöjer bonden
åkern med en **plog**. Plogen delar sönder jorden
och skär av rötterna på ogräs.

Skriv in siffrorna 1 - 5 i rätt ordning.

- 1 På våren harvar bonden sin åker.
- I slutet av sommaren skördar bonden säden.
- Sedan sår bonden frön till vårgrödorna.
- Därefter gödslar bonden åkern.
- På hösten eller tidigt nästa vår plöjer bonden sin åker.

plog

Mat och klimat

Idag kan vi handla mat från hela världen.

Bananer, apelsiner, ananas och **kakao** transporteras till Sverige med hjälp av **flyg, båt** och **lastbil**. Men det är inte bra för vårt **klimat** att mat fraktas så långt.

Det finns saker vi kan göra och tänka på, så att vi är rädda om vår miljö och vårt klimat.

- **Handla närproducerad mat, så att transporterna blir korta.**
- **Släng inte mat. Spara det som blir över i kylskåp och frys.**
- **Ät mindre kött och mer grönsaker.**
- **Välj mat efter årstid.**
- **Köp ekologisk mat.**
- **Källsortera matrester och förpackningar.**

Sortera orden och skriv in dem på rätt plats.

~~tomat~~ banan apelsin

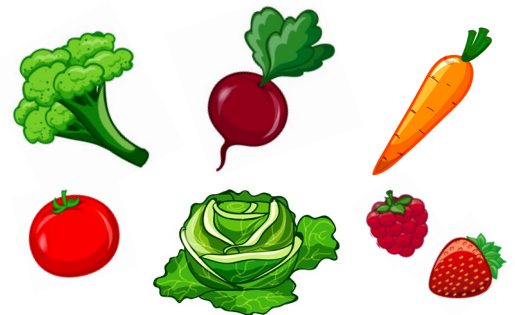
ananas rödbeta hallon

 morot kakao

mat från Sverige	mat från övriga världen
tomat	

Handla närproducerad mat, istället för mat som transporterats med flyg, båt och lastbil.

Ät mindre kött och mer grönsaker. Välj svensk mat efter årstid.

Symbol för ekologisk mat.

Symbol för återvinning

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald kan betyda att det finns många olika djur och växter inom ett område.

Mängder av djur, insekter och växter trivs i **hagar** där kor, får eller hästar betar.

När djurens klövar och hovar trampar runt i hagen kommer växternas frön ner i marken. Fröna gror och blommorna lockar till sig bin, humlor, nyckelpigor, fjärilar och fåglar, eftersom de kan hitta mat där.

Längs **diken** och **stenmurar** trivs även fasaner, möss, ormar och ödlor.

Det är viktigt att alla arter i naturen bevaras. Det är bra för den biologiska mångfalden.

Om någon art riskerar att dö ut blir den arten oftast **fridlyst**.

Skriv in rätt svar. Välj bland orden i rutan.

~~biologisk mångfald~~

diken

fridlyst

hagar

stenmurar

Biologisk mångfald kan betyda att det finns många olika djur och växter i ett område.

Kor, får eller hästar betar i _____.

Längs _____ och _____ trivs fasaner, möss, ormar och ödlor.

Om någon art riskerar att dö ut blir den arten oftast _____.

Gräs och vilda växter får naturlig gödsel när djuren kissar och bajsar i hagen.

Fasaner, möss, ormar och ödlor söker mat och skydd bland växterna i fuktiga diken.

Skogsbruk idag

Mer än hälften av Sveriges yta är täckt av **skog**.

I norra Sverige trivs **barrträd**, som gran och tall. Längre söderut i Sverige växer det mer **lövträd**. Björk, bok, ek och lönn är vanliga lövträd.

Skogar, som består av både barrträd och lövträd, kallas för **blandskogar**.

När träden i skogen är runt 80 år gamla brukar det vara dags för **avverkning**.

Träden huggs ned för att användas till **trävirke**, **möbler** och **pappersmassa**.

Idag använder man stora **skogsmaskiner**, som fäller träden, tar bort kvistar och grenar, sågar stockarna i bitar och staplar dem i högar vid vägen.

Därefter lastas trästockarna på en **timmerbil** och körs till **sågverk** och **träindustrier**.

SANT eller FALSKT? Ringa in rätt svar.

I norra Sverige trivs lövträd, som björk, bok, ek och lönn.

SANT FALSKT

Skogar, som består av både barrträd och lövträd, kallas för regnskogar.

SANT FALSKT

Träden huggs ned för att användas till trävirke, möbler och pappersmassa.

SANT FALSKT

Idag används skogsmaskiner, som skördare och skotare i skogen.

SANT FALSKT

Skogar som består av både barrträd och lövträd kallas för blandskogar.

Idag används skogsmaskiner, som skördare och skotare i skogen. Skördaren sågar ned, kvistar och kapar träden. Skotaren fraktar stockarna fram till en väg.